

Latvijas koru diriģentu balsis un tās ietekmējošie faktori

Aptaujas datu analīze

KORDIRIĢENTU VOKĀLĀS SLODZES NOTEIKŠANA BALSS ERGONOMIKAS KONTEKSTĀ
Projekta Nr. Izp-2020/2-0250

Zinātniskā grupa

- Assoc. prof. Baiba Trinīte, projekta vadītāja, vadošā pētniece
- Prof. Ilze Valce, pētniece
- Docente Olga Blauzde, pētniece
- Docente Mirdza Paipare, pētniece
- Lektore Dina Barute, pētniece
- Lektore Dina Sleže, pētniece
- Doktorantūras studente Madara Ivane, zinātniskā asistente
- Studente Anete Krūza, zinātniskā asistente

- Projekta īstenošanas laiks
  - 1.12.2020 – 31.12.2022
- Projekta pieteikuma iesniedzējs
  - Liepājas Universitāte
  - Runas un balss izpētes laboratorija

Pētījuma metodoloģija

Pētījuma metode: anketēšana

- Anketa iekļāva sekojošas skalas:
  - Vokālo simptomu skala (VSS)
  - Balss traucējumu indekss - 10 (BTI-10)
  - Dziedāšanas balss traucējumu indekss - 10 (DzBTI-10)
- Anketa iekļāva sekojošus jautājumu blokus:
  - Demogrāfija
  - Veselība
  - Darba slodze
  - Balss ergonomika
    - Ārējās vides faktori (troksnis, gaisa kvalitāte)
    - Ķermeņa poza
    - Balss lietošanas paradumi (skaļums, ilgums)
    - Stress

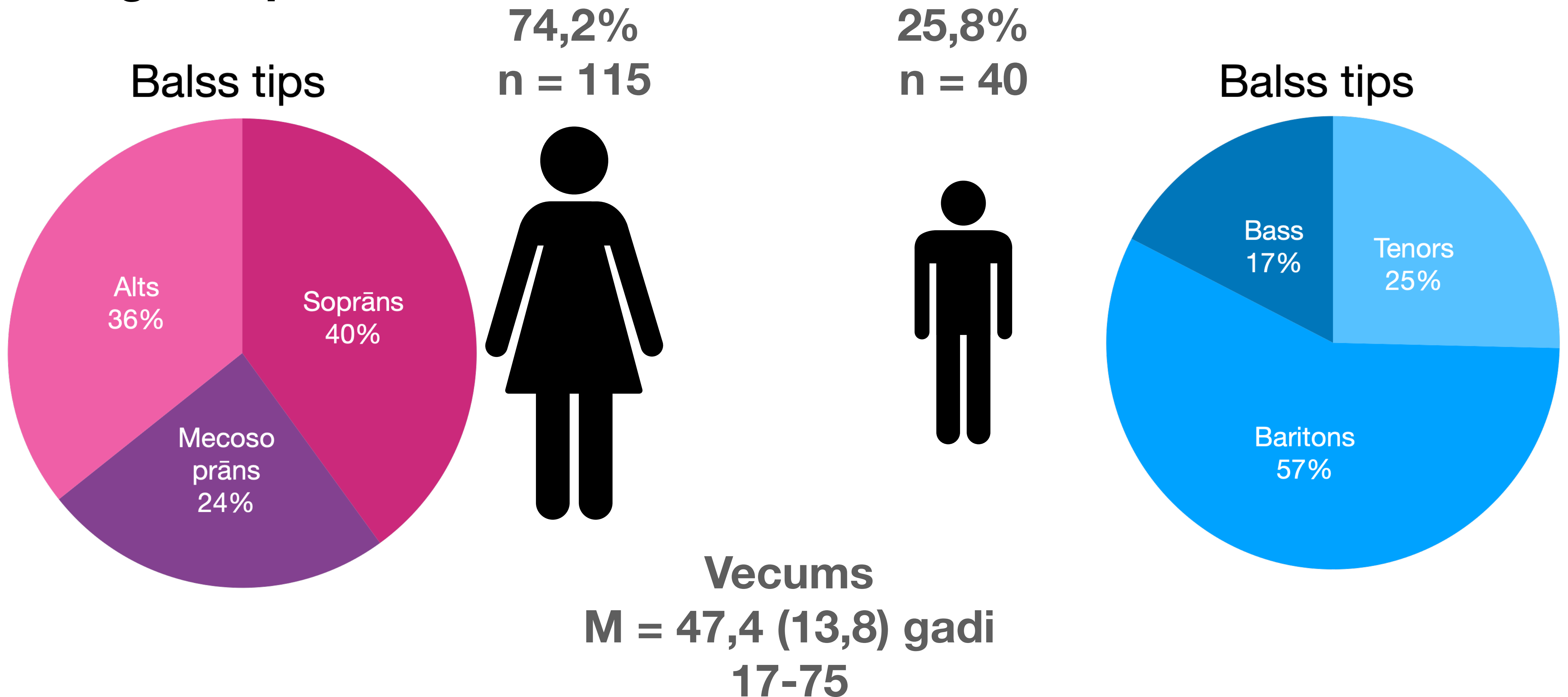
Pētījuma dalībnieku raksturojums

- Anketas aizpildīja 155 respondenti
- Ja pieņem, ka Latvijā ir 600 diriģentu, tad, lai iegūtie rezultāti atbilstu 95% ticamības pakāpei, izlase bija jāveido no 235 respondentiem (*Raosoft Sample Size Calculator*)
- Mūsu gadījumā (N = 155) iegūto rezultātu ticamības pakāpe ir 85%

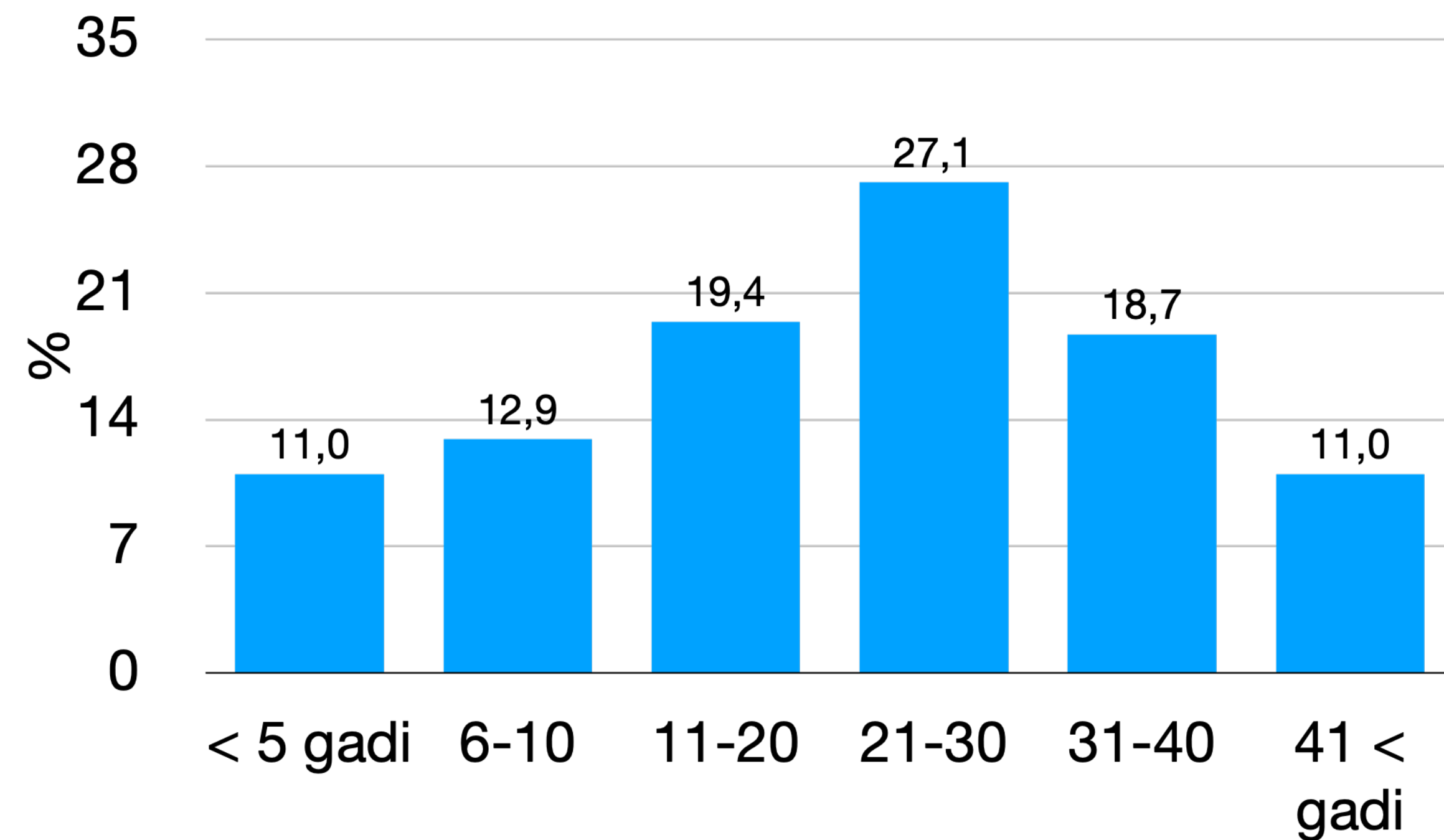
Pētījuma dalībnieku grupas raksturojums

Diriģenta profils

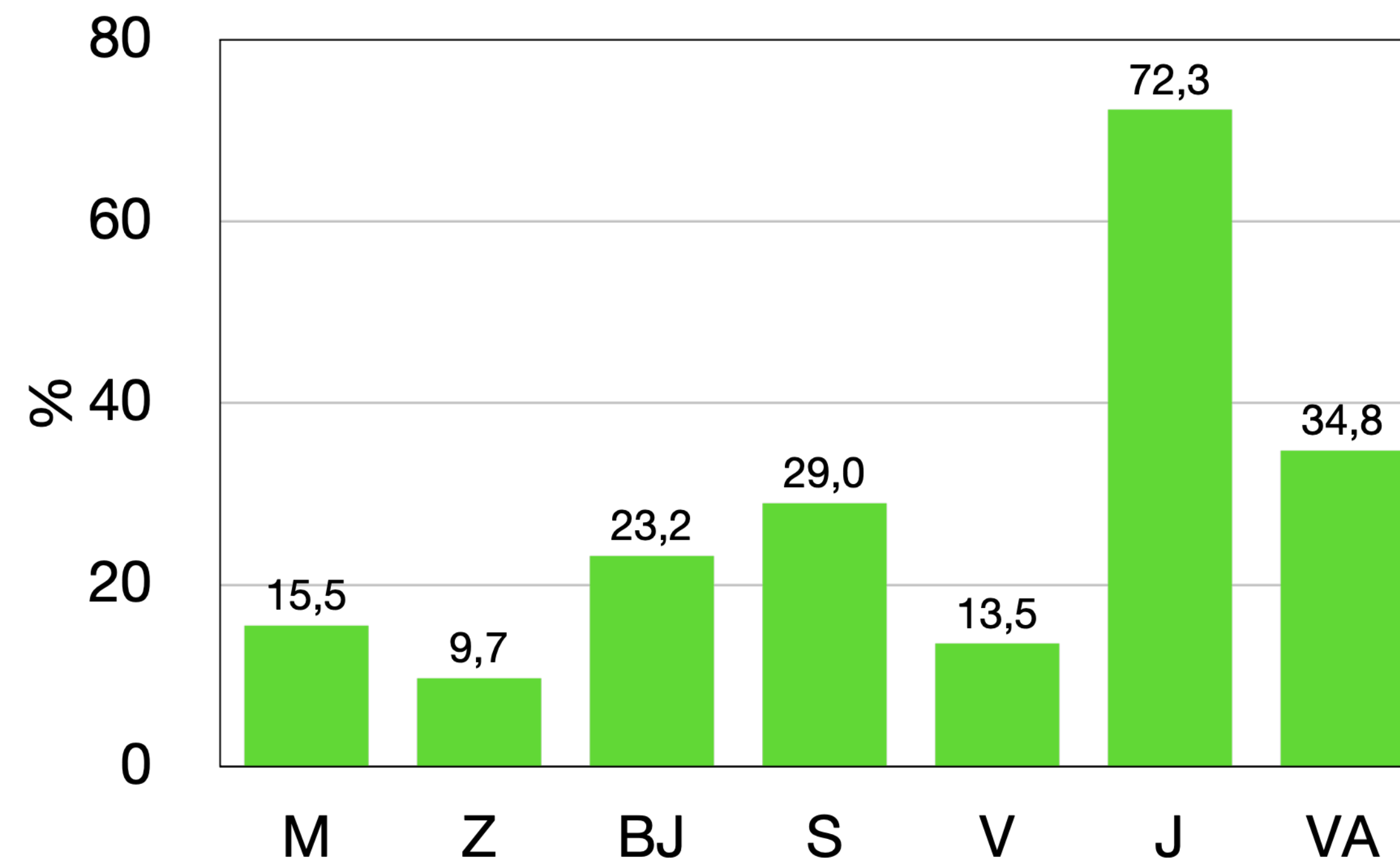

Grupas raksturojums

Diriģentu darba stāžs

Koru veids

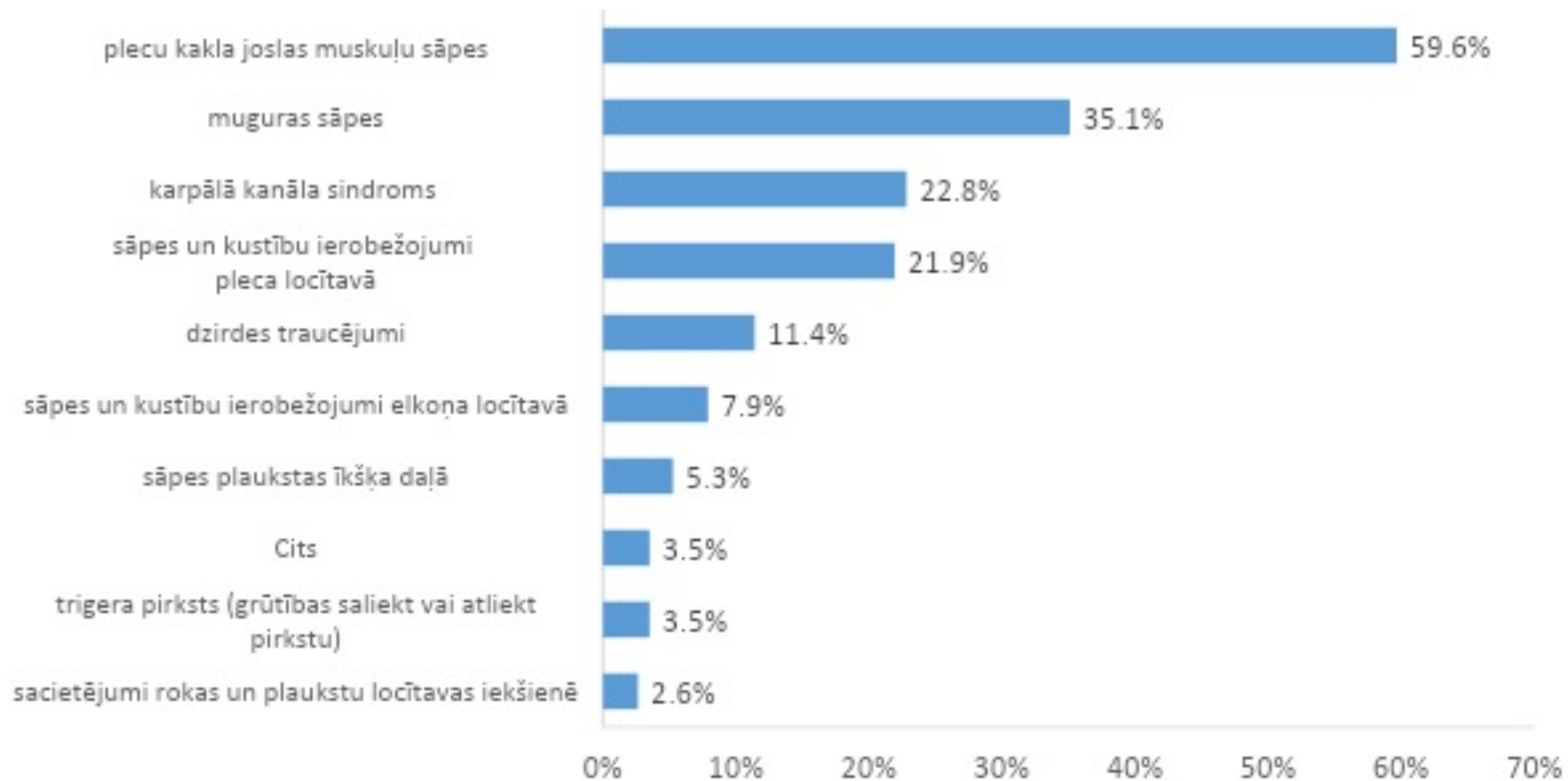
42,6% no respondentiem strādā tikai ar vienu kolektīvu, bet 57,4% ar vairāk kā vienu

Izglītība mūzikas jomā

- Pabeigtas bakalaura, maģistra, doktora līmeņa studijas - 88,4%
- Kordiriģenta specialitāte – 60,0%
- Mūzikas pedagoga specialitāte - 55,5%
- Vokālista specialitāte – 9,0%
- Instrumentālista/ muzikologa specialitāte - 4,5%
- Simfoniskā/ pūtēju orķestra diriģents - 1,3%
- Cits - 9,7%

Veselība

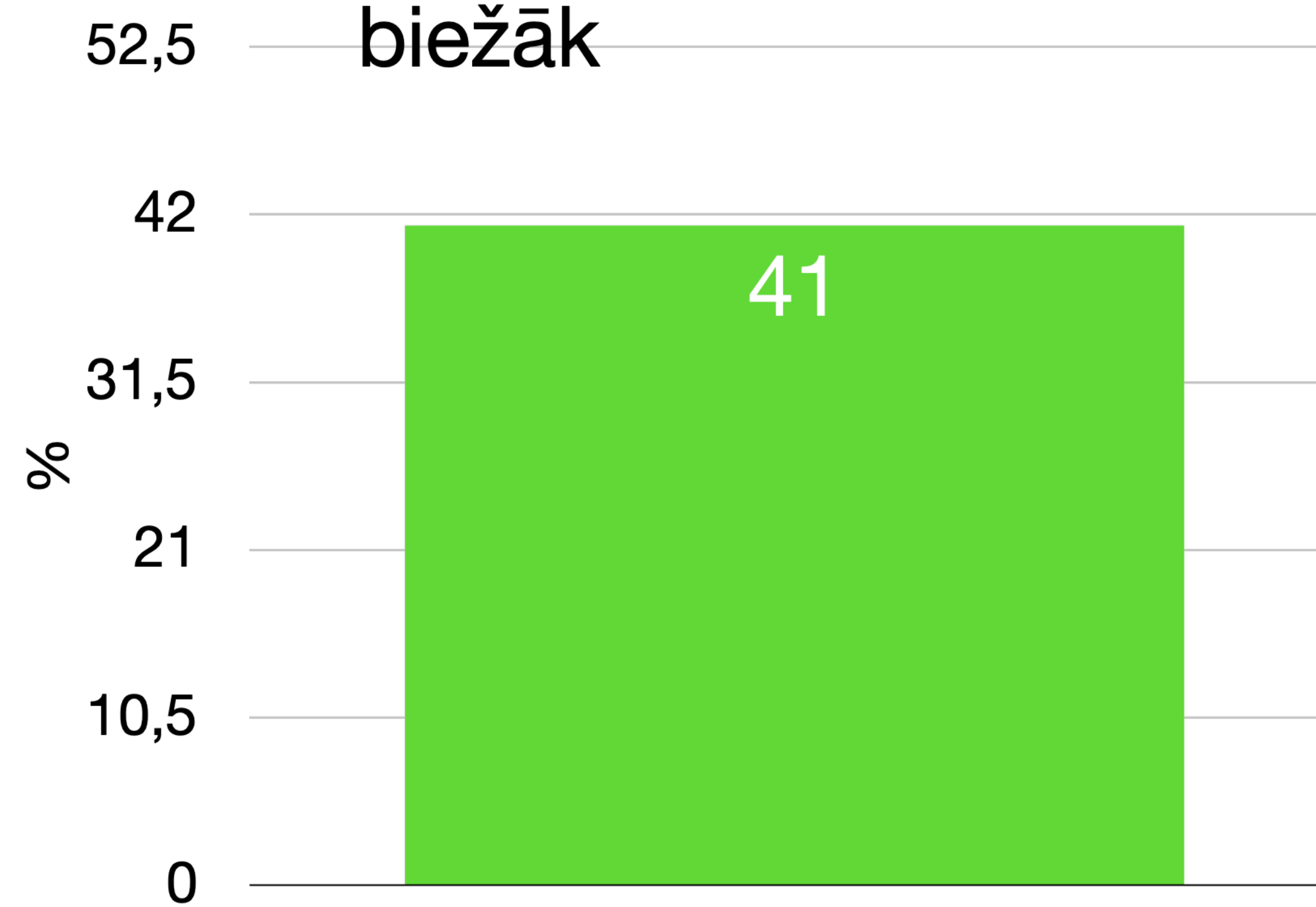
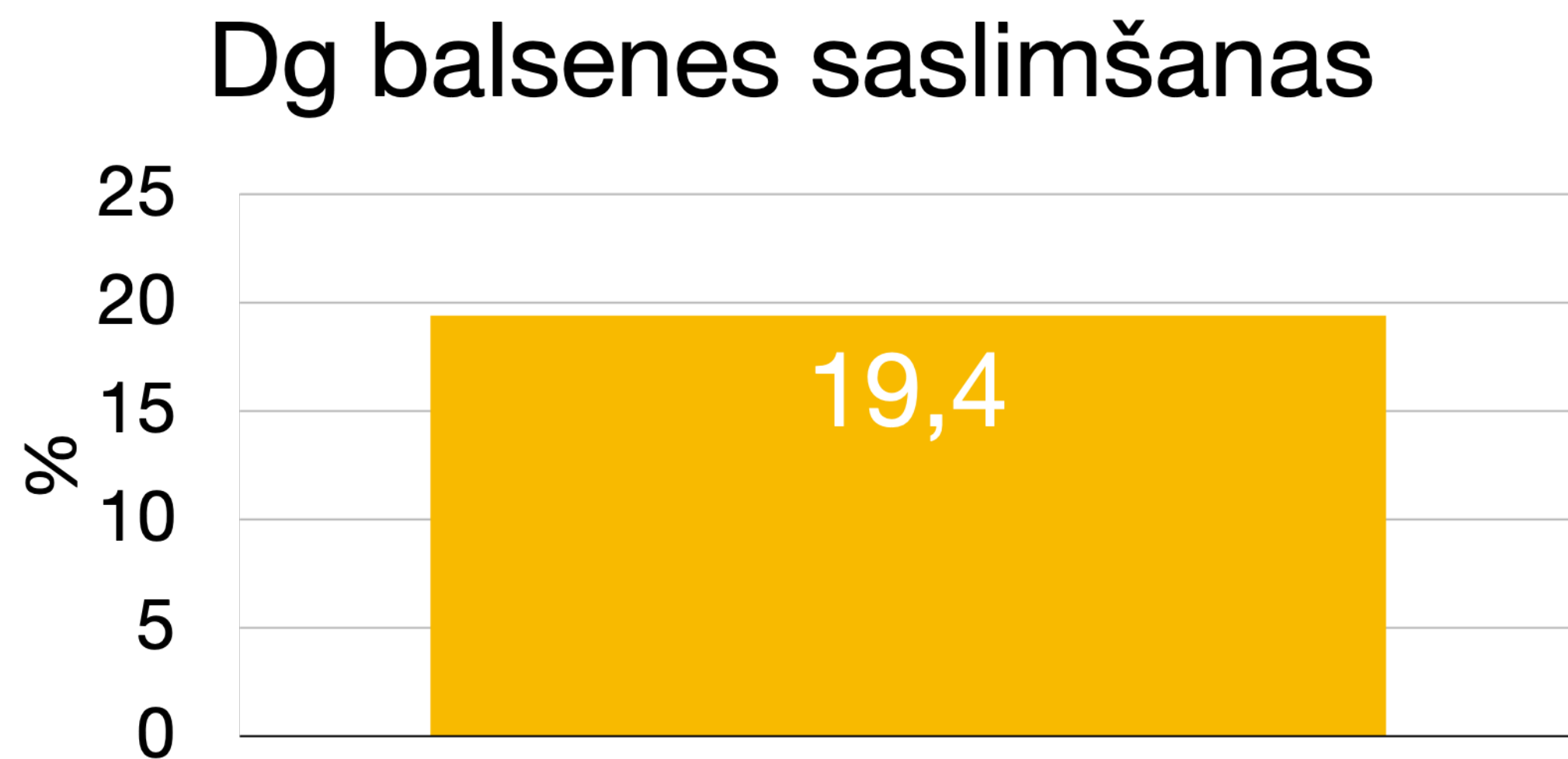

Smēķēšana - 12,3% (19) diriģentu; vīr.: 27,5% (11), siev.: 7,0% (8)

Veselība

Balsenes saslimšanas, pašnovērtētas balss problēmas (VSS)

Divi un vairāk balss
simptomi katru nedēļu un
biežāk

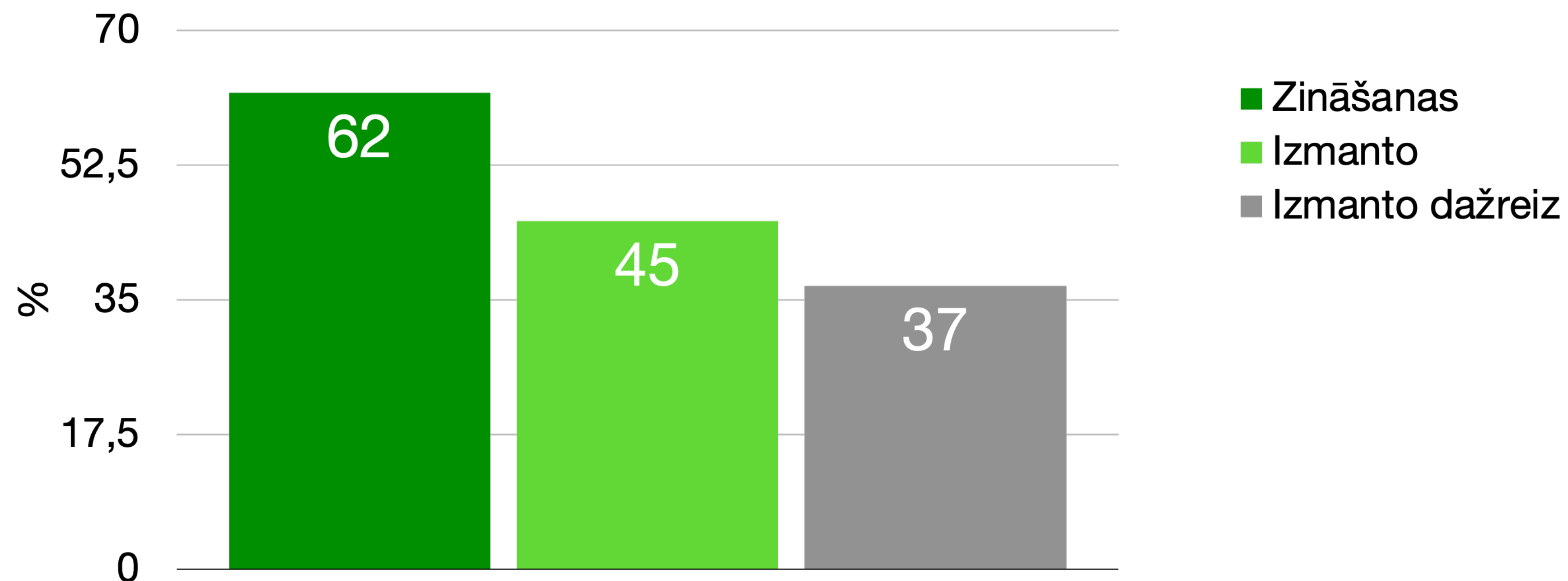

Darba slodze

- Kora mēģinājumu skaits nedēļā: $M = 3,3$ (2,6), diapazons 1-20
- Vidējais dalībnieku skaits korī: $M = 29,6$ (12,0), 9-84
- 78,9% diriģentu paši dzied
- Koncertu skaits gadā: $M = 13$, $SD = 13$, 1-80
- 69,7% pedagoģiskais darbs (mūzikas skolotājs, pasniedzējs, u.c.)
- Pedagoģiskais darbs: $M = 15,4$ h/ ned., $SD = 14,0$, 0-46 h
  - Daudz ir tādu, kuriem pedagoģiskā darba nav

Balss ergonomika

Zināšanas par balss ergonomiku un to izmantošana ikdienā

Troksnis

Troksnis telpā

- **52,1%** dzird troksni no inženiertehniskajām sistēmām
  - ventilācija - 26,0%
  - lampas - 24,0%
  - kondicionieris - 11,5%
  - u.c.

Troksnis no ārpusē

- **62,6%** dzird troksni no ārpusē
  - Ielas, satiksmes troksnis - 31,6%
  - Troksnis no blakus telpām - 29,0%
  - Troksnis no gaitenā - 29,0%

Reverberācija – 31,0%

Gaisa kvalitāte

- **Pārāk augsta vai pārāk zema temperatūra - 25,1%**
- **Putekļus uzkrājoši priekšmeti - 36,8%**
- Nepatīkamas smakas - 7,1%
- Mitruma, ūdens bojājumi (pelējuma sēne) - 2,6%
- Smags, sastāvējies gaiss - 19,4%
- Caurvējš mēģinājumu telpā -17,4%
- **Sauss gaiss apkures sezonas laikā - 63,9%**
- Sausas, iekaisušas acis mēģinājumu telpā -10,3%

Ķermeņa poza

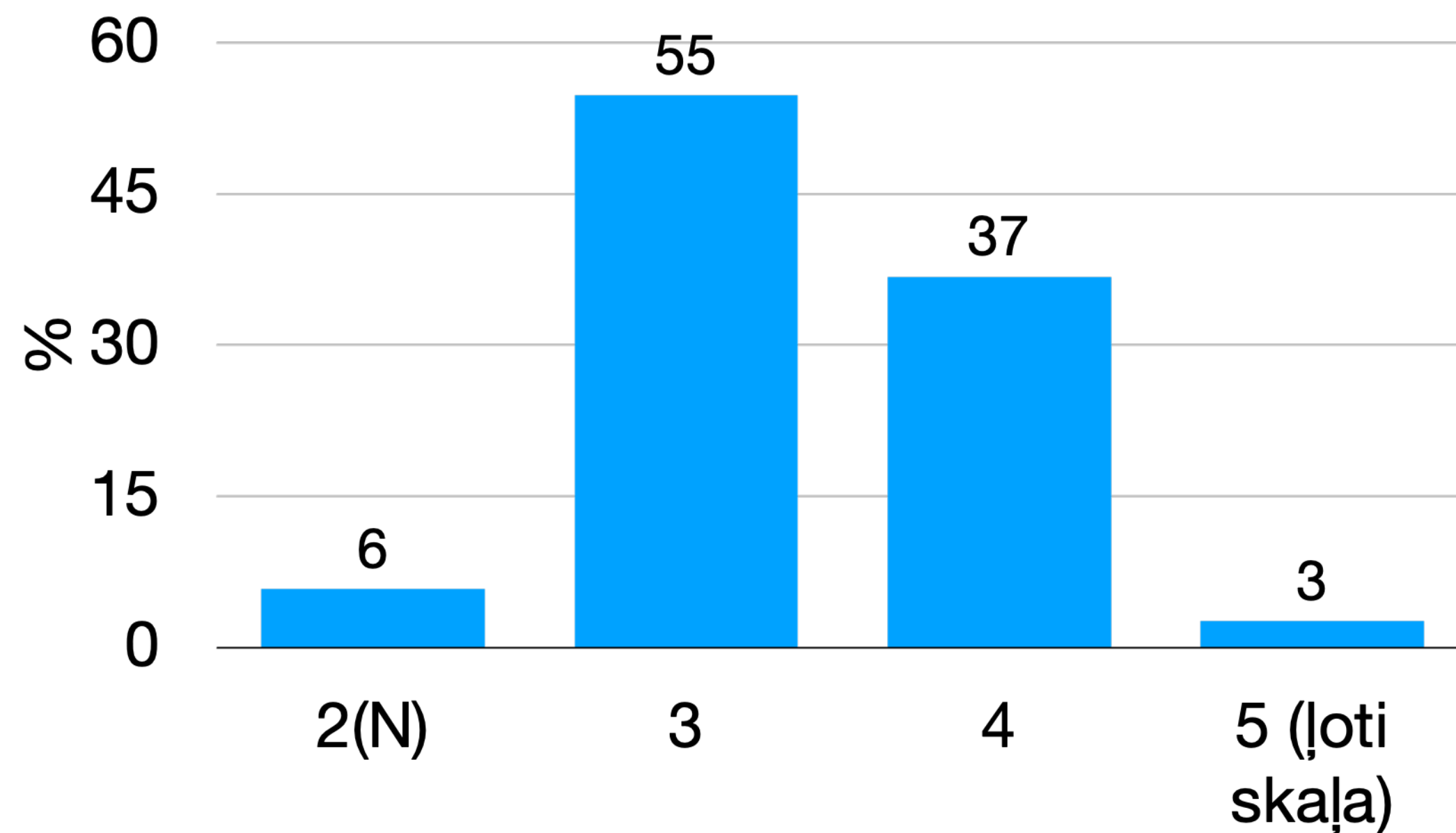
- Neērta ķermeņa stāvoklis mēģinājumu laikā - 18,7%
- Mēģinājumu laikā diriģents maina ķermeņa pozu. Balsenei un balssveidošanai nepiemērotas ķermeņa pozīcijas, tādas kā kakla muskuļu ekstenzija, galvas pagriešana, galvas noliekšana un plecu uzraušana ir bieži novērojamas diriģentu praksē.
- Lielākā daļa diriģentu (74,8%) mēģinājumu laikā pārsvarā atrodas stāvus pozīcijā
- Ķermenis ir vairāk atbrīvots (41,9%), taču 54,2% diriģentu atzīmē sasprindzinājumu atsevišķās ķermeņa daļās diriģēšanas laikā
- Pareizu diriģēšanas pozīciju - stabils balsts uz abām kājām, vienmērīgi sadalot svaru uz abām pēdām, ievēro 47,7% diriģentu

Balss lietošanas skaļums

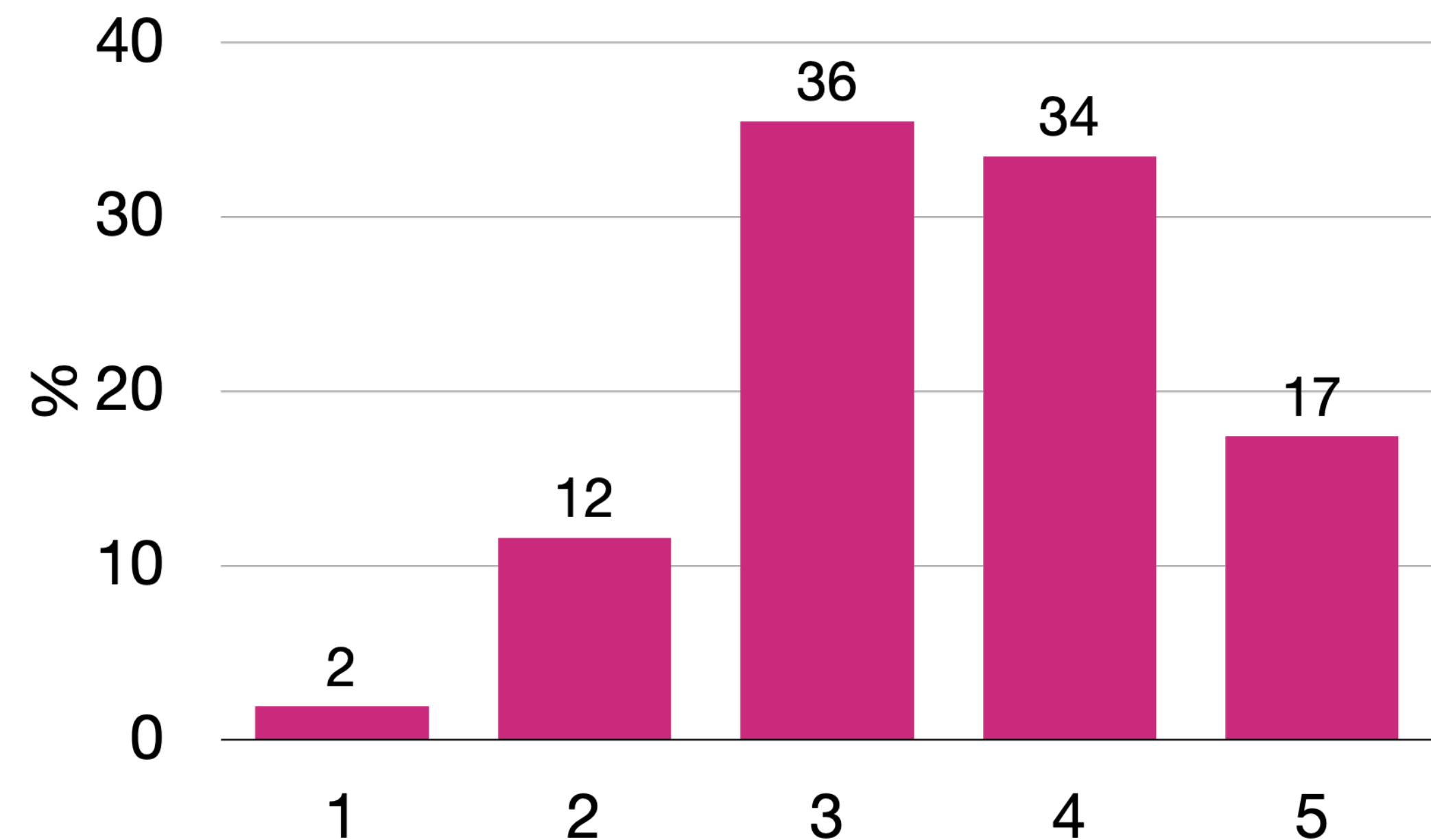
- Runā skaļā balsī - 65,8%
- Runā skaļā balsī arī tad, ja nestrādā ar kori - 22,6%
- Grūtības veidot klusu balsi – 9,0%

$$r_s = 0,376, p < 0,001$$

Balss skaļums mēģinājumā

Vidējā balss saišu piepūle mēģinājumā

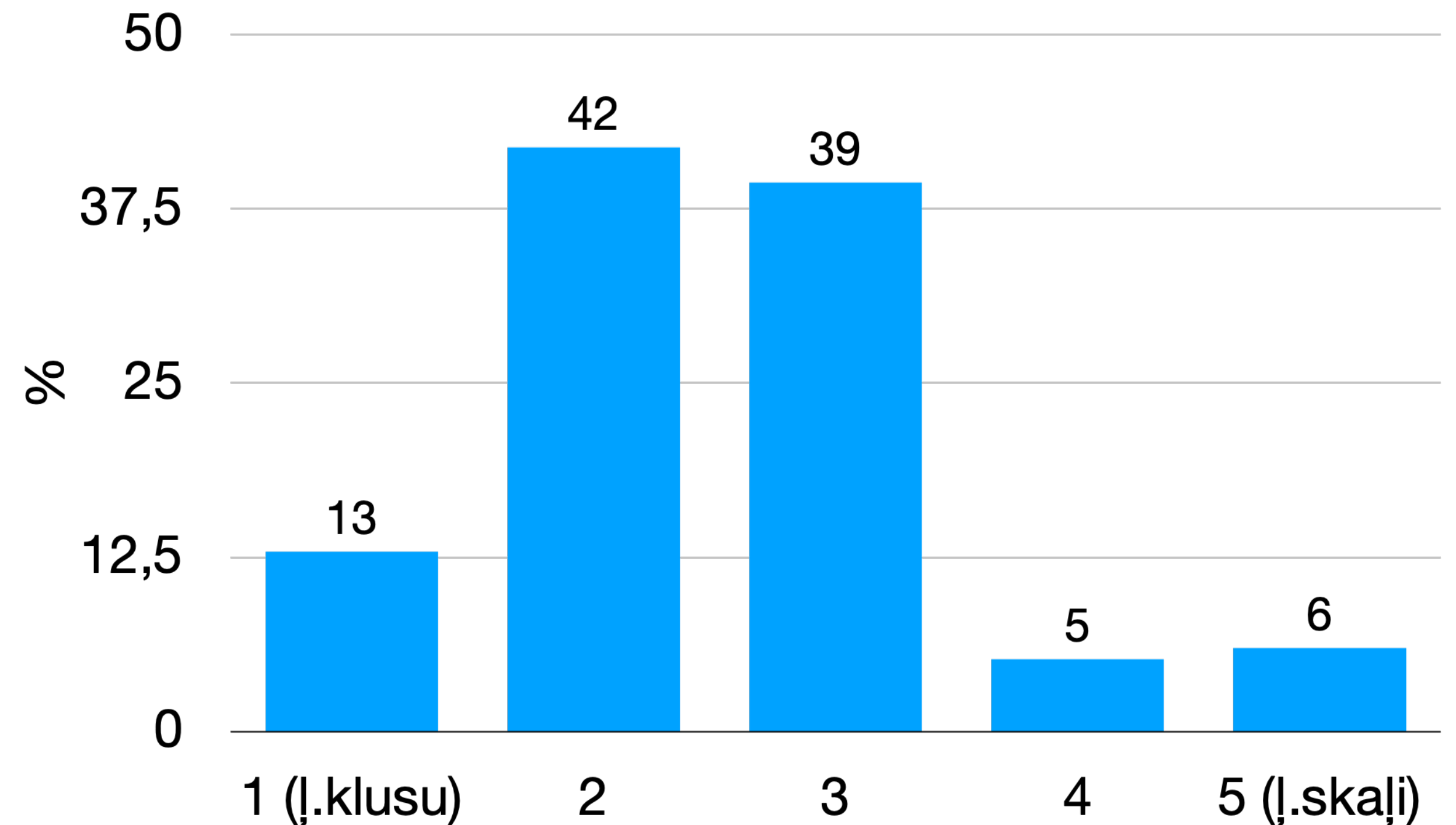

Balss lietošanas skaļums

Lombarda efekts

- Fona troksnis: balss skaļums
  - $r_S = 0,269, p = 0,001$
- Fona troksnis: balss piepūle
  - $r_S = 0,399, p < 0,001$

Koristu radīts troksnis mēģinājumos

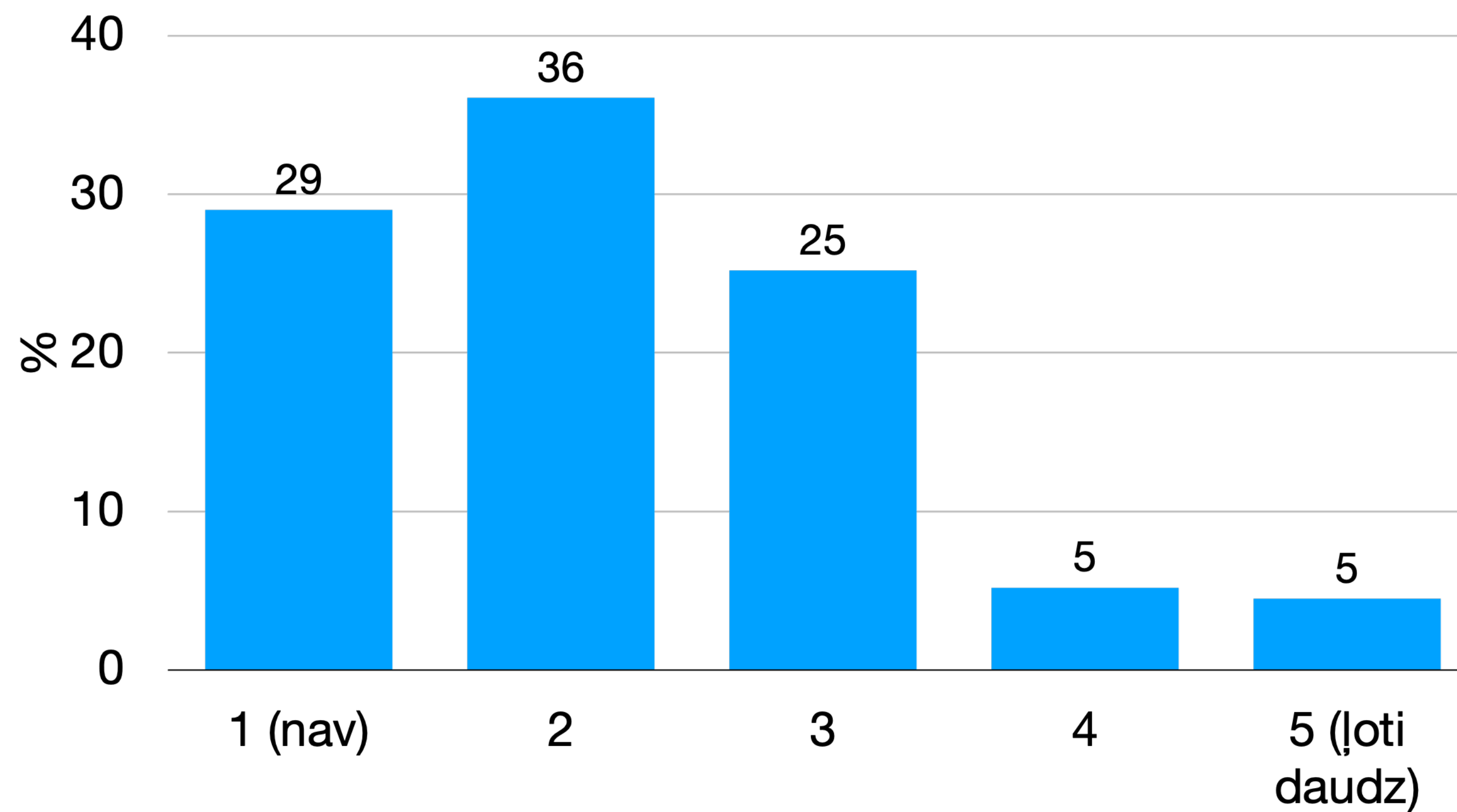
Balss lietošanas ilgums

- 58,7% diriģentu uzskata, ka balss lietojums dienas laikā ir ilgstošs
- 78,7% diriģentu runājot ievēro pauzes,
- 64,5% diriģentu ievēro pārtraukumus mēģinājumos
- Kora mēģinājumu ilgums: $M = 133,5$ min., $SD = 32,4$ min., 60-240 min.

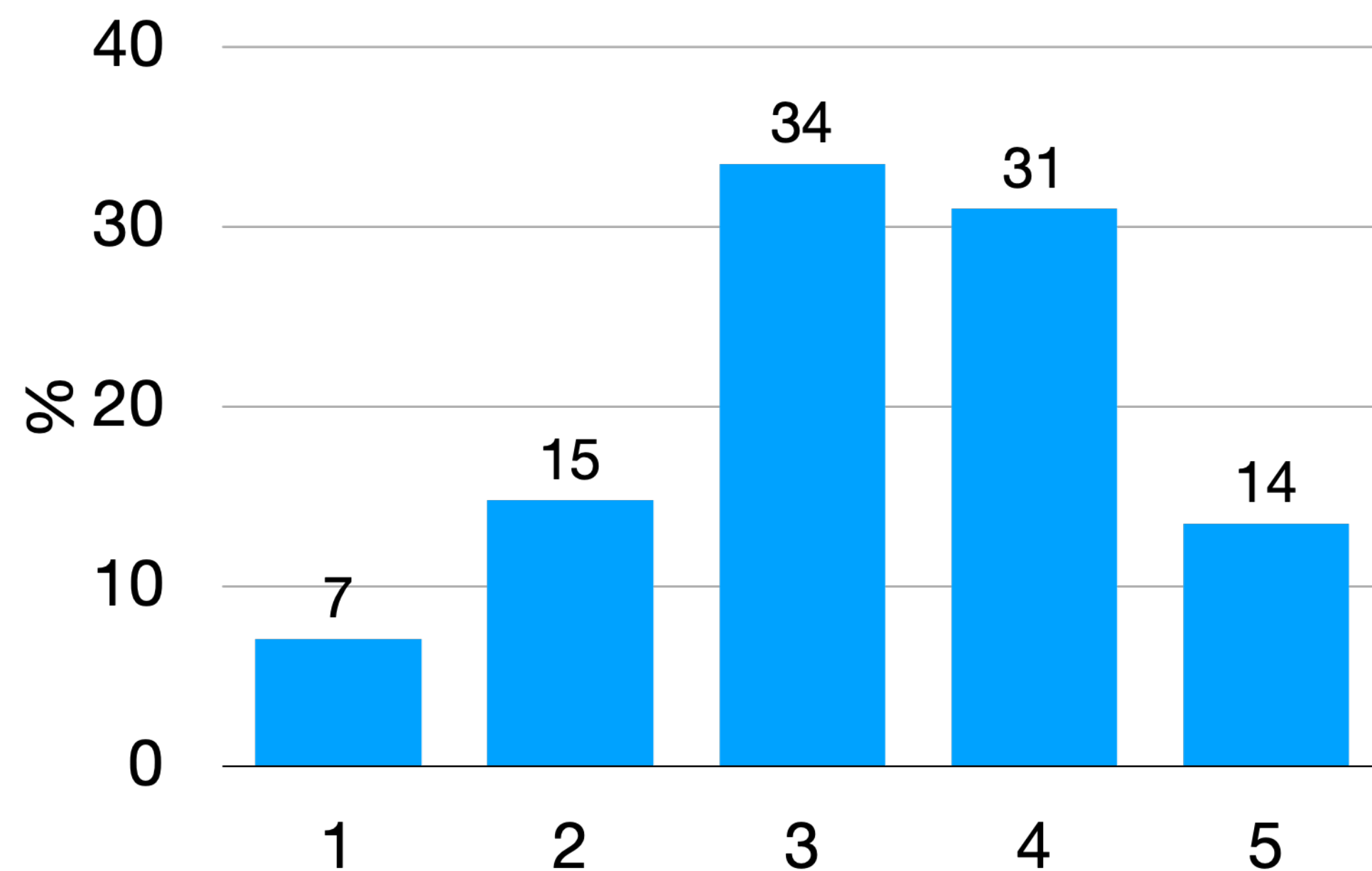
Stress

Stress mēģinājumu laikā

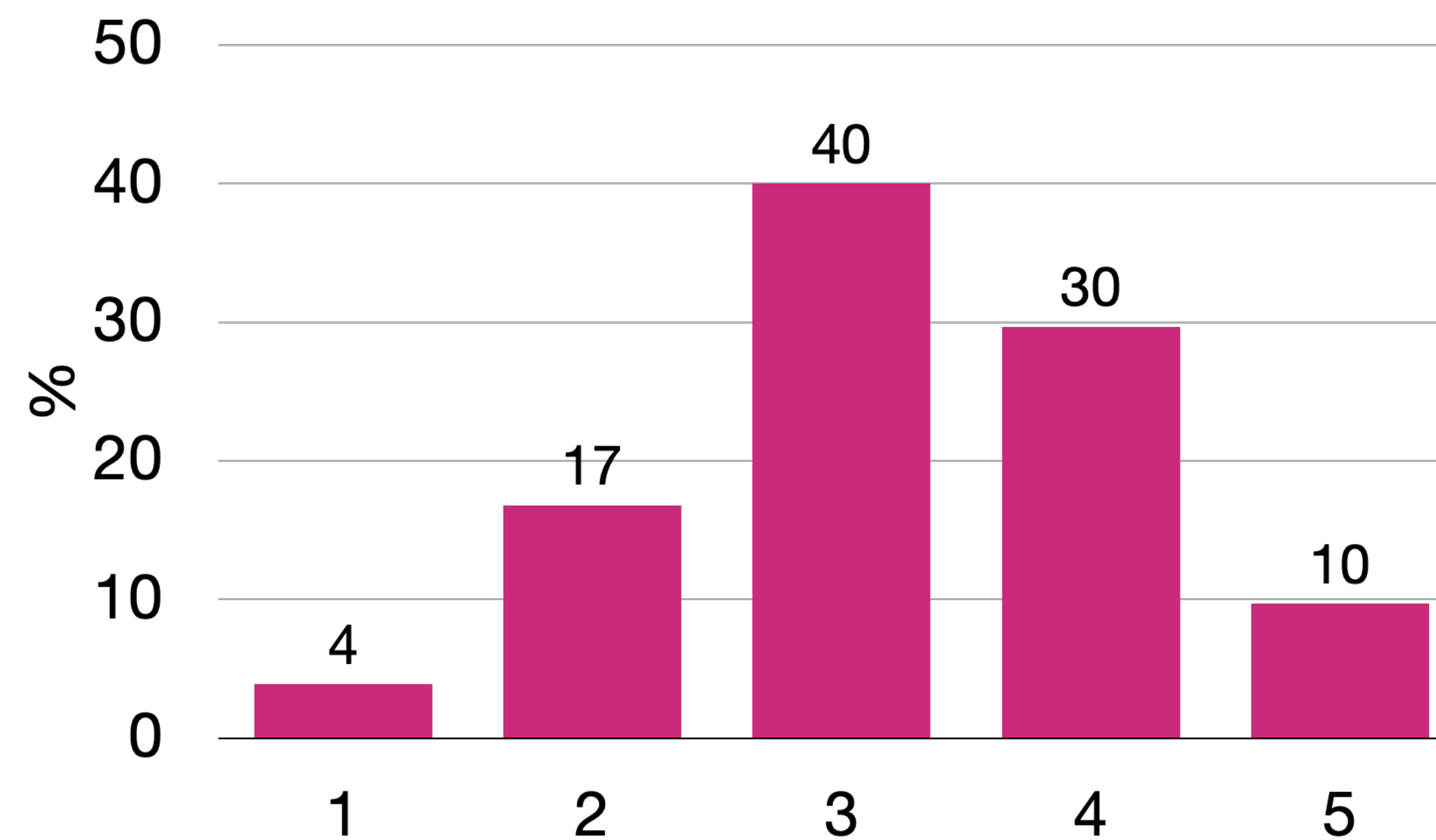

Nogurums

Balss saišu nogurums pēc mēģinājuma

Organisma vispārējais nogurums pēc mēģinājuma

$$r_s = 0,570, p < 0,001$$

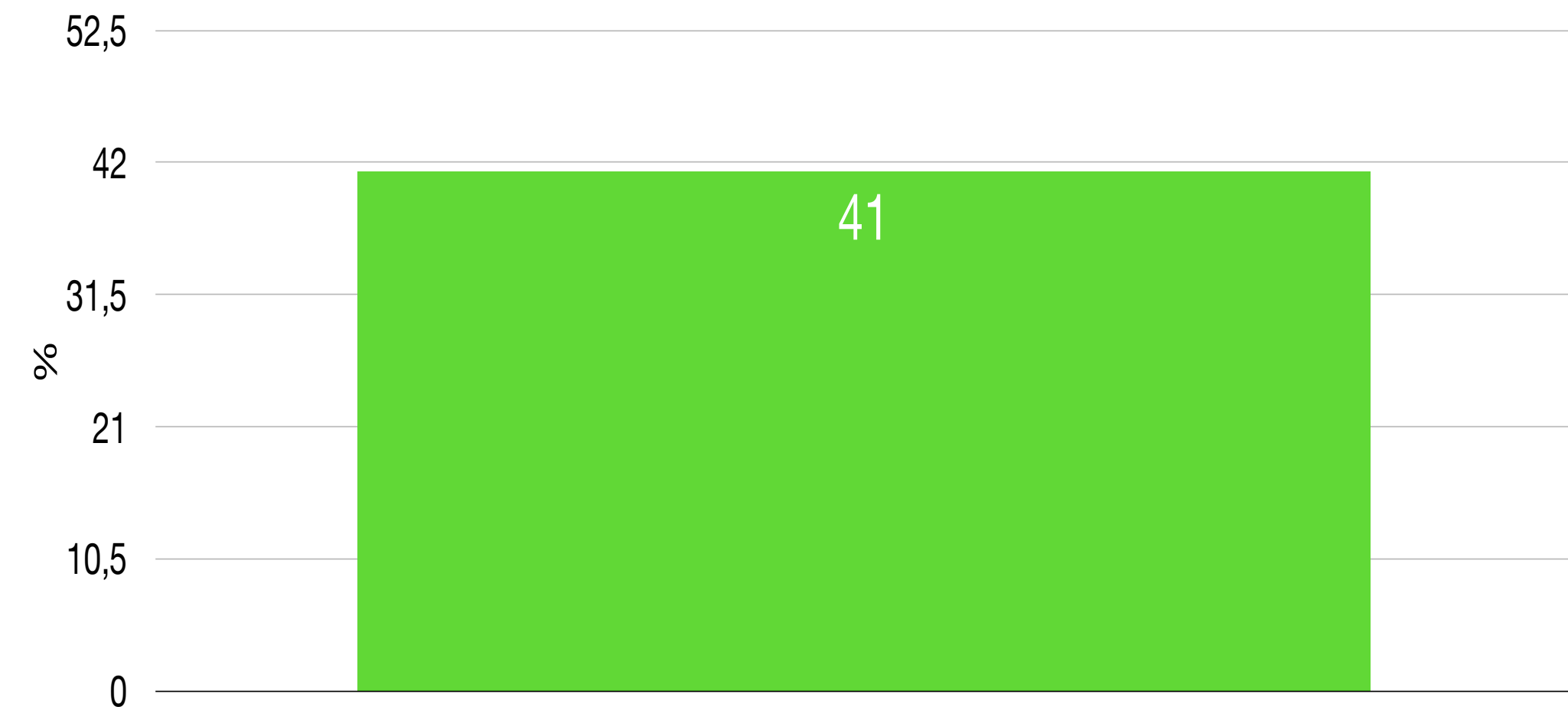
Kāpēc diriģentiem ir sūdzības par balsi?

Kuri faktori ietekmē pašnovērtētu vokālo simptomu skaitu?

Vokālo simptomu skala, VSS (Simberg et al., 2001)

- Septiņi vokālie simptomi, to sastopamības biežums
- Divi vai vairāk simptomi, kas atkārtojas katru nedēļu vai biežāk, var liecināt par balss traucējumu esamību
- VSS & BTI-10
  - $r = 0,471, p < 0,001$
- VSS & DzBTI-10
  - $r = 0,448, p < 0,001$

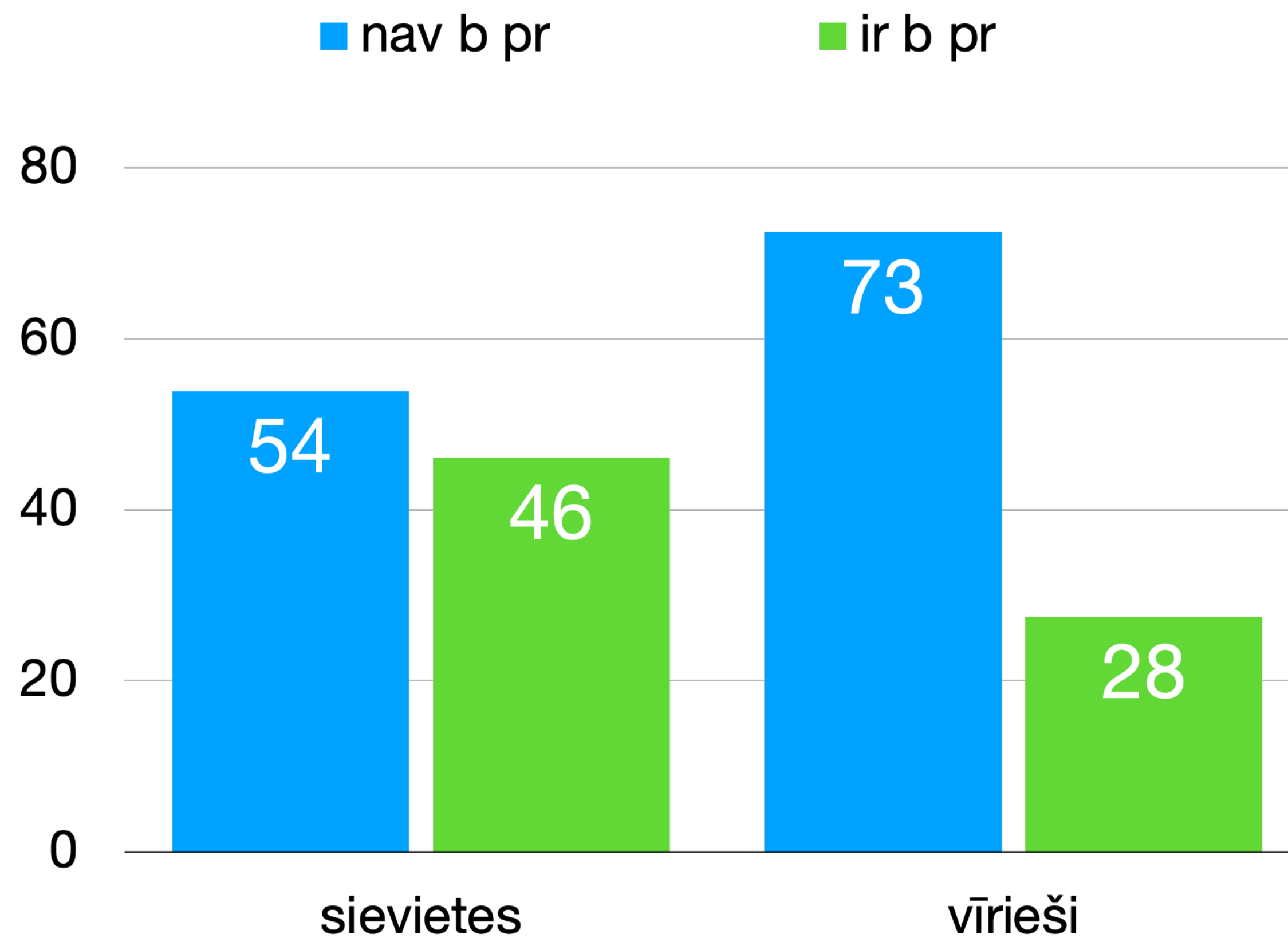
Divi un vairāk balss simptomi katru nedēļu un biežāk

Dzimums

$$\chi(1) = 4,229$$

$$p = 0,036$$

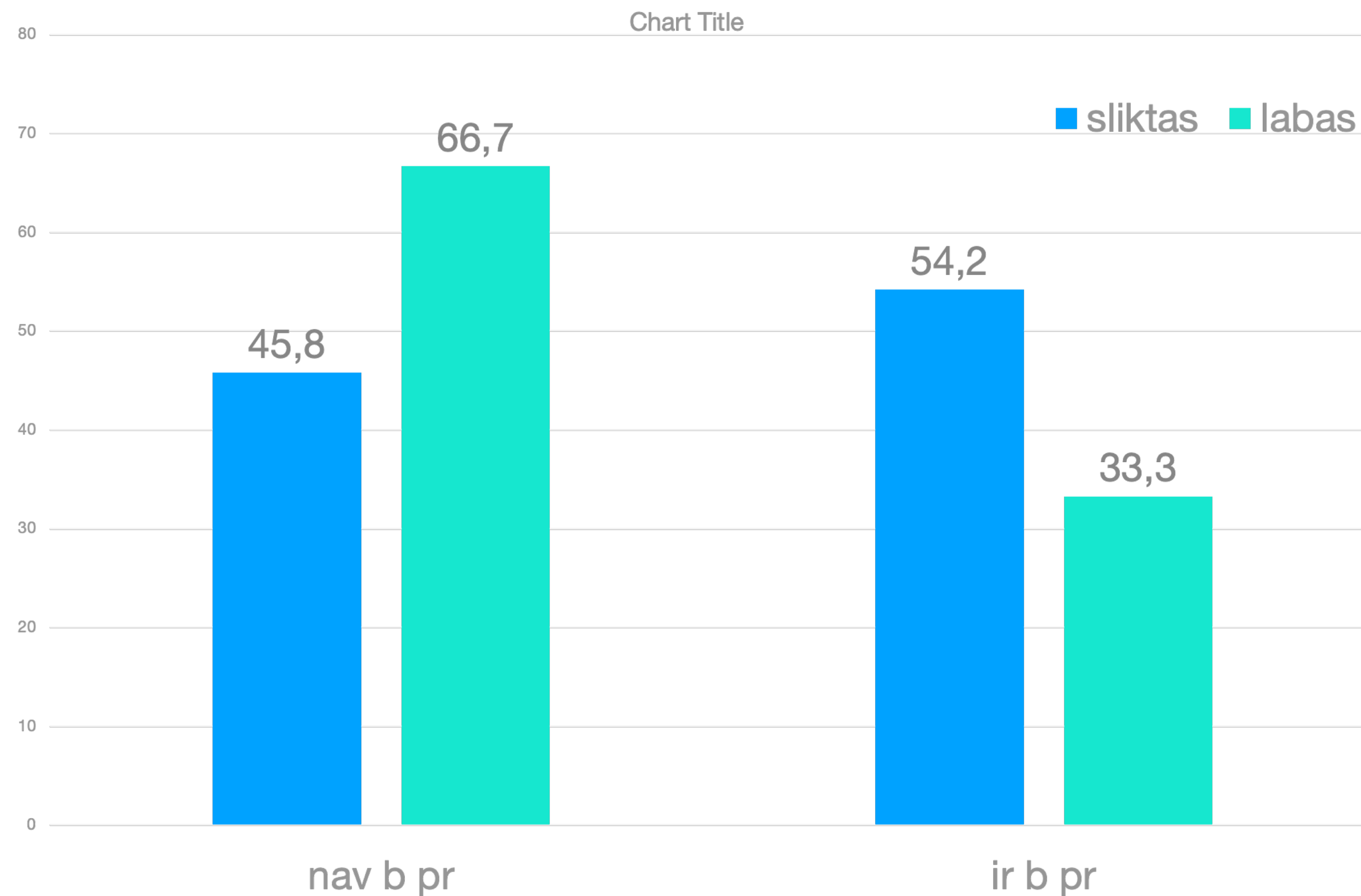

Veselība

Faktors	Balss problēmas nav n (%)	Balss problēmas ir n (%)	$X(1)$	p
Diagnosticētas balsenes saslimšanas	10 (33,3)	20 (66,7)	9,882	0,002
Muguras sāpes	17 (42,5)	23 (57,5)	5,844	0,016
Dzirdes traucējumi	4 (30,8)	9 (69,2)	4,570	0,041

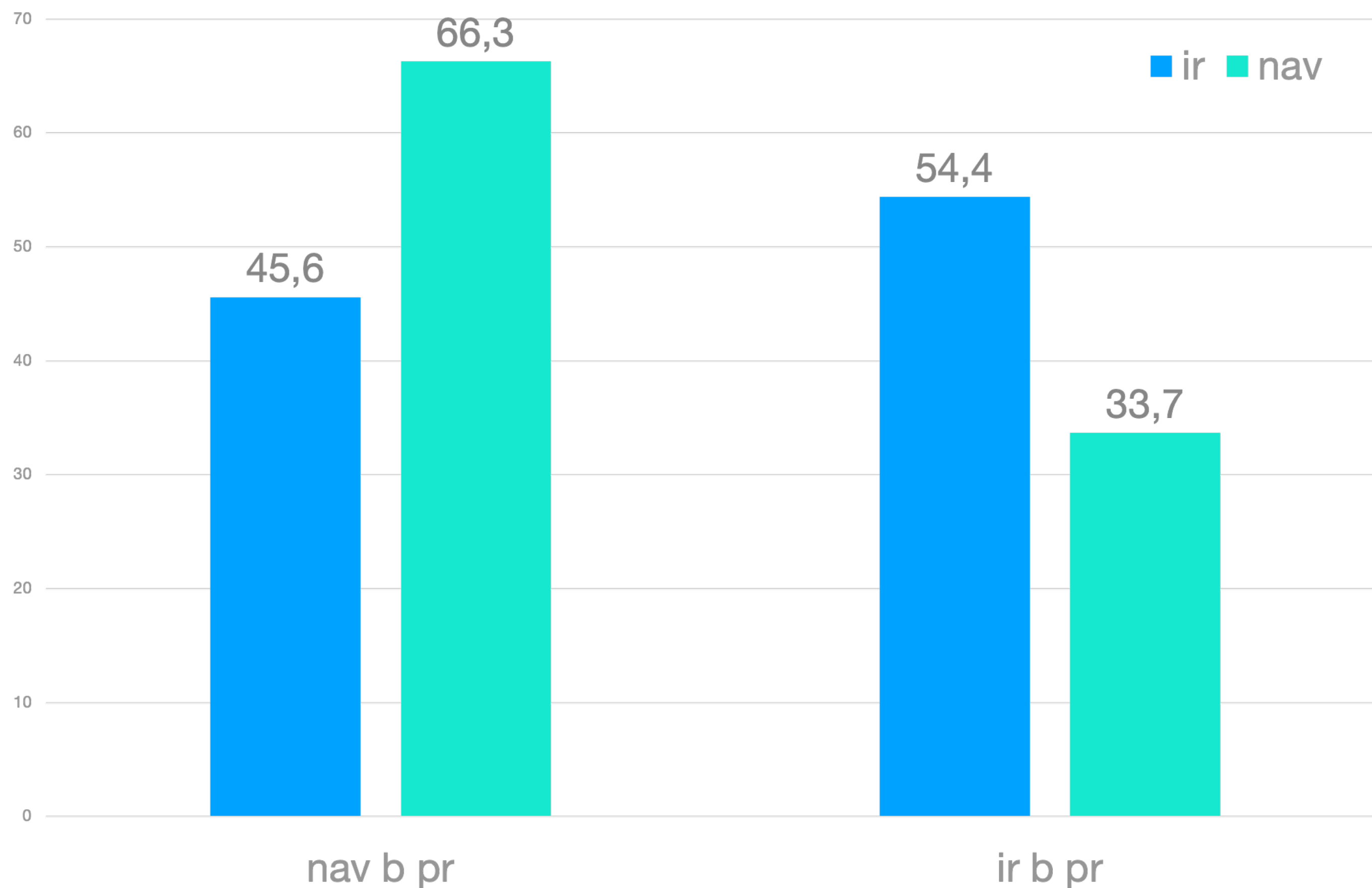
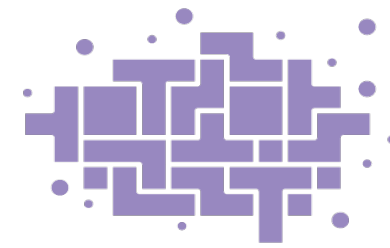
Balss ergonomikas zināšanas

$$\chi(1) = 6,587$$

$$p = 0,01$$

Putekļus uzkrājoši interjera priekšmeti

$$\chi(1) = 6,378$$

$$p = 0,012$$

Poza

Faktors	Balss problēmas nav n (%)	Balss problēmas ir n (%)	$X(1)$	p
	26 (46,4)	30 (53,6)	5,455	0,02
	38 (69,1)	17 (30,9)	3,790	0,05
Atbrīvots ķermenis diriģēšanas laikā	48 (73,8)	17 (26,2)	10,58	0,001
Saspringts ķermenis	1 (16,7)	5 (83,3)	4,551	0,033

Vēl mēs noskaidrojām, ka pašnovērtētas balss problēmas ir diriģentiem, kuri:

- Uzskata, ka balss lietojums dienas laikā ir ilgstošs
- Strādā ar meiteņu koriem
- Kuri dzied solo
- Mēģinājumu laikā izjūt stresu
- Piepūlē balss saites mēģinājuma laikā
- Izjūt balss saišu nogurumu pēc mēģinājuma
- Izjūt vispārēju organisma nogurumu pēc mēģinājuma
- Mēģinājumu laikā ir augsts koristu radīts fona trokšņa līmenis.

Pētījuma dati publicēti

Trinite, B., Blauzde, O., Paipare, M., Valce, I., Barute, D., Ivane, M. et al. (2021). The investigation of voice ergonomics factors in conductors. *Problems in Music Pedagogy*, 20(2), 71-85. http://pmp.du.lv/wp-content/uploads/2021/12/PMP_2021_Vol-20-2.pdf

Valce, I., Blauzde, O., Paipare, M., Trinite, B., Barute, D., Sleze, D. et al. (in press). A study on Latvian choral conductors' professional experience in the aspect of voice ergonomics. *Problems in Music Pedagogy*